

DELO

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
VIA GEPPA 9
TRIESTE 312

glasilo za slovensko narodno manjšino

Kampanja za včlanjevanje v KPI

Cez nekaj tednov se bo začela kampanja za včlanjevanje v našo partijo in za obnavljanje izkaznic za leto 1965. Ta kampanja bo kot vselej združena z različnimi akcijami za spoznavanje KPI, njenega političnega programa, njenih ciljev in velikih idealov socializma. Vsestravno vodstvo partije je odločilo, naj bodo dnevi od 22. do 25. oktobra dnevi najrazličnejših pobud, konferenc, debat in drugih propagandnih akcij tesno povezanih s sedanjim položajem.

Letošnja kampanja za včlanjevanje bo prva po smrti tovariša Togliattija. Prvič po letu 1921 se bo torej vršila brez njega. Zato pa se bo vršila v počastitev njegovega imena. In cilj te kampanje je: vsestranska učvrstitev KPI.

V žalostnih dneh preteklega avgusta smo ugotovili, kaj se je porodilo v dušah in zavesti ljudstva, zlasti v vrstah komunistov. Ko smo prisostvovali žalnim svečanostim in sprejemali izraze sožalja in solidarnosti smo razumeli, kaj je tudi pri nas, med Slovenci, pomenil Togliatti Bolj kot izrazi sožalja so bili to izrazi velike politične zavesti večine naših ljudi.

Slovenci, tako je bilo rečeno, so globoko občutili izgubo Togliattija. To je povsem naravno, saj so prav Slovenci v veliki večini sestavni del naprednih delavskih množic Italije, so kompaktno sodelovali v borbi proti fašizmu, v kateri je prav Togliatti dal tako velik doprinos, tako v italijanskem kot v mednarodnem merilu. Že v letih po prvi svetovni vojni so Slovenci naše dežele aktivno sodelovali tudi pri ustanavljanju Komunistične partije Italije. Slovenski delavci in kmetje so v trdi borbi proti fašističnim tiraniji in v borbi proti raznarodovalcem že v tistih letih in v ilegali, v ječah in konfinacijah ter v izganstvu razumeli, da v pis v KPI in pristop k njenemu programu predstavlja dejanje svobode. Slovenci so se zavedali že tedaj — in tega se zavedajo tudi danes — da je prav komunistična partija osvobodilni element. Ta zavest je osnova velikega vpliva, ki ga naša partija ima tudi danes v naši deželi ter obenem tudi osnova velikega razvoja socialistične zavesti med Slovenci.

Prav zato v letošnji kampanji za včlanjevanje, ki sovpada s proslavljanjem dvajsetletnice osvoboditve, toplo vabimo Slovence — in še posebej slovensko mladino — naj vstopijo v še večjem številu kot v preteklosti v partijo Togliattija in naj prevzamejo svoje mesto v borbi, ki jo vodi ta velika internacionalistična stranka delovnih ljudi.

V tej kampanji za včlanjevanje apeliramo na Slovence naj vstopijo v KPI tudi zato, ker je to stranka enotnosti med tu živim prebivalstvom, stranka bratstva med Slovenci in Italijani, stranka enotnosti delavskega razreda in prijateljstva med

narodni, stranka miru, demokracije in socializma.

Prepričani smo, da bo ta apel sprejet, da obstajajo možnosti za uspešno kampanjo za včlanjevanje v KPI med Slovenci v vsej naši deželi. Seveda, mnogo je odvisno od delovanja in od obveze, ki jih bodo naši tovarši sprejeli.

Zato, tovarši, pogumno na delo!

MARIO COLLI

Za dejansko uresničitev deželne avtonomije

Poročilo o sestanku naših parlamentarcev in deželnih svetovalcev

Pretekli petek sta se v Trstu sestali skupini deželnih svetovalcev in parlamentarcev KPI. Razpravljali sta o položaju, v katerem se sedaj nahaja dežela s posebnim

statutom in o pobudah, ki jih je treba sprejeti.

Deželni svetovalci in parlamentarci KPI so ugotovili, da je dežela v resnem položaju tudi zaradi izredno počasnega izvajanja pravil o uveljavitvi posebnega statuta. Poudarili so, da je brez teh pravil sleherno zakonodajno, gospodarsko in socialno delovanje dežele onemogočeno. To se dogaja, tako poudarjajo naši parlamentarci in deželni svetovalci, med tem, ko se v državi krepijo sile in napadi proti deželnim in krajevnim avtonomijam ter v okviru sedanje vladne politike omejitve izdatkov in odlašanja uresničitve sprememb strukturne ureditve države.

Ob zaključku poglobljene razprave je bilo sklenjeno, da bodo svetovalci KPI zahtevali čimprejšnje sklicanje deželnega sveta, resen začetek reševanja številnih in nujnih vprašanj ter da se zavzame jasno in odločno stališče pri pristojnih organih parlamenta in vlade. Se posebno je bilo poudarjeno,

(Nadaljevanje na 4. strani)

Vlada nasprotuje pisanju slovenskih imen s črkami č, š, ž

Odločen nastop poslanke M. Bernetič

Februarja letos je senatna pravosodna komisija razpravljala o členu 72 fašističnega zakonskega odloka iz leta 1939, ki prepoveduje, da bi otrokom italijanskih državljanov dajali neitalijanska imena.

Po daljši razpravi je na zakonodajni stopnji odobrila popravek omenjenega zakonskega odloka ter dovolila tudi taka imena, ki imajo črke J, K, Y in W. Pri tem pa ni upoštevala, da nekatera slovenska imena imajo tudi črke Č, Š, Ž.

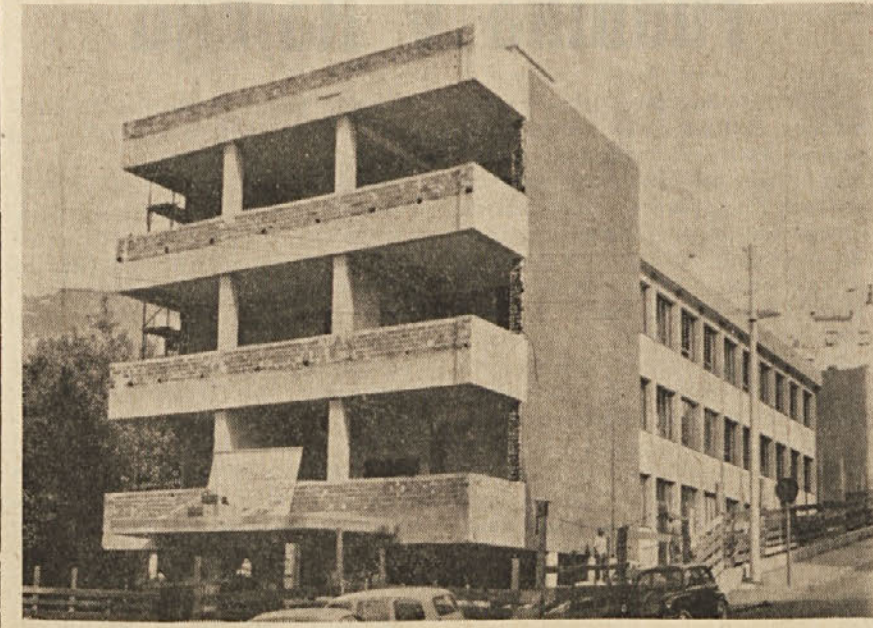
Kasneje je o tej spremembi začela razpravljati tudi pravosodna komisija poslanske zbornice. V tej komisiji je poslanka Marija Bernetič predlagala popravek, tako da bi novi zakon dovoljeval tudi imena, ki imajo črke Č, Š in Ž. Ker ni prišlo tedaj do nobenega zaključka, je bila zadeva predana ožjemu odboru, ki ga je bila nalašč za to ustanovila omenjena komisija. Poslanka Marija Bernetič je članom tega odbora obrazložila pomen, ki ga imajo črke Č, Š in Ž in odločno vztrajala v zahtevi naj se to upošteva. Člani omenjenega odbora so tako imeli možnost, da se prepričajo o umestnosti popravka, ki ga je predlagala naša poslanka. Izgledalo je, da bo popravek vnešen v novi zakonski osnutek, saj so se s tem strinjali vsi člani odbora razen misovskega predstavnika. Sklenili so, da bodo predlagali sledeči popravek:

«Ko gre za imena otrok, ki so pripadniki priznanih narodnostnih skupin, se ta lahko pišejo s črkami jezikov teh skupin».

Tik pred zaključkom razprave, pretekli teden, je govoril podtajnik pravosodnega ministrstva, demokristjan Mišasi, in izjavil, da se vlada strinja z besedilom, ki ga

je svojčas izdelala senatna pravosodna komisija in da torej ne sprejema nobene spremembe.

Poslanka Marija Bernetič se je stališču, ki ga je iznesel vladni predstavnik odločno uprla. Poudarila je, da se z neupoštevanjem omenjenih črk pači slovenski jezik, kar predstavlja hudo krivico. Zaradi tega ni ožji odbor dokončno sprejel nobenega sklepa in bo o zadevi razpravljala poslanska zbornica na svoji plenarni seji.

Poslopje Slovenskega znanstvenega in klasičnega liceja in Trgovskega instituta v Trstu. Po prvotnih načrtih bi bilo moralo biti to poslopje dokončano pred začetkom letošnjega šolskega leta. Slika, ki je bila posneta pred kratkim pa kaže, da se to ne bo zgodilo

Posledice zgrešene politike levega centra na Goriškem

300 delavcev podgorske predilnice zaenkrat ne bodo odpustili. Po sporazumu med sindikati in ravnateljstvom tovarne bodo delavci ostali šest mesecev v integracijski blagajni.

To je prvi rezultat enotne borbe delavcev, saj je ravnateljstvo prvotno sklenilo, da takoj odpusti vseh tristo delavcev in je kasneje izjavljalo, da pristane na prehod delavcev v integracijsko blagajno le pod pogojem, da po šestih mesecih sindikati pristanejo na avtomatičen odpust prizadetih. To je, seveda, absurd. Odločnost zastopnikov delavcev in pritisk javnega mnenja vse goriške pokrajine sta prisilila ravnateljstvo tovarne, da je odstopilo od svojih zahtev.

Kljub temu je položaj zelo resen. Čeravno niso zaenkrat odpustili delavcev, je še vedno odprto vprašanje kako bo šestih mesecev. Načrti lastnika tovarne so znani. Ta hoče zmanjšati produkcijske stroške, skrajšati organik in še bolj izkoriščati tiste, ki bodo ostali na delu.

Tudi v nekaterih drugih industrijskih obratih se pojavljajo z dneva v dan večje težave. V Marianu so zaprli tovarno za predelavo lesa. Tudi tovarni Ravaccia in Sodolve v Gorici sta prenehali obratovati. Metalurško podjetje Zumin v Gradšču je zmanjšalo svoj organik. Opekarna Venturini je odpustila delavce. Isto je storilo tudi avto-prevozno podjetje Vriz. Nad 600 delavcev je v nekaj tednih ostalo brezposelnih. K vsemu temu naj dodamo še suspendiranja v podjetju INTES v Zdravščini, skrajšanje delovnega urnika v lesnem podjetju IGLEA in v SAFOG v Gorici in v podjetju OET v Trziču.

Govori se, da bodo skrčili delovni čas tudi v tržiških ladjedelnicah.

Tudi na področju gradbeništva in na področjih, ki so z gradbeništvom povezana ne kaže nič dobrega. Čeravno je stanovanjska kriza še vedno velika, zaenkrat ne bodo gradili novih ljudskih stanovanjskih hiš.

To so rezultati protikonjunkturne politike vlade levega centra, tako poudarja goriška federacija KPI v nekem lepaku. Delavcem in srednjemu sloju hočejo naprtiti posledice gospodarske recesije. Medtem pa so postavili ob stran — žal, tudi s pristankom socialistov — reforme strukture, ki so, tudi po mnenju odgovornih gospodarstvenikov, potrebne in nujne za odpravo povzročiteljev krize in za nov razvoj gospodarstva.

Postavlja se nujno vprašanje, kako najti izhod iz sedanjega položaja?

KPI je pokazala jasno pot. Preprečiti je treba, in to s podporo vseh dobro hotečih, še hujše krize, a predvsem je treba izsiliti politiko demokratičnega programiranja tako v deželnem kot v vsestravnem merilu ter onemogočiti monopol. Samo tako bo mogoče odpraviti neravnovesja, ki jih povzroča sedanja recesija in samo tako bo mogoče zagotoviti deželi uravnovešen in neprekinjen gospodarski napredek.

Jasno je, da to zahteva enotno politično voljo, katere sedanja vlada nima. Zato pa je potrebna nova vladna večina.

I. C.

Slovenski otroški vrtec v Ul. Donadoni v Trstu

V Ulici Donadoni v Trstu je končno ustanovljen slovenski otroški vrtec. Namenjen je slovenskim otrokom iz središča mesta.

Ustanovitev tega vrtca ni po volji nacionalističnim in fašističnim krogom. Neki dnevnik, ki je znan po svoji neprijateljski nastojenosti do Slovencev in ki izhaja v Vidmu, je posvetil temu vprašanju precej prostora. Nacionalistom in fašistom ne gre v glavo, kako je mogoče, da bo v mestnem okraju, ki je znan kot «italianissimo», tudi slovenski otroški vrtec. Seveda razgrete nacionalistične in fašistične buče se ne morejo spriznati z dejstvom, da Slovenci žive v vseh mestnih predelih. (Če bi pogledali npr. telefonski imenik, bi lahko to ugotovili, kljub temu, da je fašizem nasilno popačil toliko naših priimkov.)

Med vpisovanjem otrok v slovenski vrtec v Ulici Donadoni so se dogajale zelo čudne reči. Tam je namreč tudi italijanski otroški vrtec. In prav tam so širili alarmantne vesti, češ: zaradi ustanovitve slovenskega vrtca ne bo dovolj prostora za italijanske otroke. Pri tem pa so seveda zamolčali dejstvo, da je v novem posloppju v Ul. Vasari primeren prostor za italijanski vrtec. Seveda bi morali vrtec tam tudi odpreti. Po vesteh, ki smo jih prejeli, pa kaže, da se to zaenkrat ne bo zgodilo.

Poslanica Marija Bernetič je obiskala vrtec v Ul. Donadoni. Kot smo izvedeli, se je pogovarjala tudi z ravnateljico italijanskega vrtca. Kasneje sta poslanica Bernetičeva in načelnik komunistične skupine v tržiškem občinskem svetu Tonel obiskala tudi tržiškega župana ter ga seznanila z zadevo.

Vsekakor moramo pripomniti, da ako primanjkuje prostorov za italijanski vrtec, tega ni pripisati Slovcem. Občinska uprava je dolžna preskrbeti ustrezne prostore tako za italijanske kot za slovenske otroke vrtcev!

Tov. Longo o stališčih KPI do nekaterih mednarodnih in italijanskih vprašanj

Interju je objavil časopis „Espresso“

Generalni sekretar KPI tovariš Luigi Longo je v intervjuju, ki ga je objavil tednik „Espresso“, obrazložil stališča Komunistične partije Italije do nekaterih važnih mednarodnih in italijanskih vprašanj. V zvezi s sedanji spori med KP Sovjetske zveze in kitajskimi

Tovariš LUIGI LONGO
generalni sekretar KPI

komunisti in v zvezi z vprašanji ki jih postavljajo nekateri glede morebitne ustanovitve novega mednarodnega komunističnega centra, je tovariš Longo izjavil naslednje:

«Komunistična partija Italije ni naklonjena ustanovitvi nobenega novega centra in nobene nove organizirane skupine, ker je prenehala oblika mednarodne komunistične organizacije. Kar je bistveno je to, da se vsem omogoči sodelovanje pri odkritem primerjanju idej in izkušnj. Tudi če bodo po moskovski konferenci 15. decembra ostali italijanski predlogi v manjšini, bodo ravnanje KPI vsekakor navdihovale smernice, ki jih je zapustil tovariš Togliatti v svojih jaltških zapiskih.»

V zvezi s proučevanjem takimenovanega stalinizma njegovih posledic, je tovariš Longo izjavil:

«Proučevanju stalinizma in njegovih posledic smo že dali znaten prispevek, toda vprašanje je obširno in zapleteno. Odločilen bo prispevek, ki lahko pride od tovarišev in v prvi vrsti od sovjetskih tovarišev, ki smo jih mi tudi javno večkrat k temu spodbujali.»

Gledé morebitne dozoritve pogovov za združitev komunističnih, socialističnih in vseh delavskih sil v Italiji je generalni sekretar KPI izjavil naslednje:

«Združitev vseh teh sil je bila vedno smoter vseh naših akcij. Dovoljujem si omeniti, da je bila prav meni poverjena naloga, naj na petem kongresu partije, ki je bil po osvoboditvi, govorim o teh vprašanjih. Mi nikakor ne mislimo, da bi moralo nujno priti do združitve v komunistični partiji. Pripravljeni bi bili, in to brez pridržkov, proučiti tudi vprašanje novega imena, ki naj bi ga prevzela nova enotna organizacija. Seveda so razlike, toda te niso take in jih ni toliko, da bi mogle opravičiti sistematično odklanjanje naših predlogov za sodelovanje in enotnost. Med socialistično in komunistično partijo je še vedno spor, toda ta je povsem politične»

POJASNILO UREDNIŠTVA — Slika novega generalnega sekretarja KPI tovariša Luigija Longa, ki smo jo objavili v prejšnji številki, je iz časa borbe proti fašizmu. To pojasnjujemo zato, ker so nekateri bralci mislili, da omenjena slika ni bila prava.

ga značaja in mi ne verjamemo, da bi mogli istovetiti italijansko pot v socializem, kakor smo jo mi elaborirali, s tem, kar PSI dela v zadnjih letih v večinah levega centra.»

V zvezi z gospodarskimi vprašanji v Italiji je tovariš Longo poudaril, da demokratično programiranje ne pomeni kolektivizacije, prav tako kakor sedanja naloga ni kolektivizirati gospodarstvo, temveč uveljaviti prednost splošnih interesov pred velikimi monopolističnimi koncentracijami, ki sta jih samovoljno vsilili dosedanja vladna politika in moč monopolov.

Vsadržavni festival „l'Unità“ v Bologni

Veličastna manifestacija enotnosti

BOLOGNA, v septembru. — Prestolnica dežele Emilia ne pomni, da bi bil kdaj koli v preteklosti tako velik vrvež na njenih ulicah in trgih, kot je bil pretekli teden. Mestni park «Montagnola», ki se nahaja blizu glavnega kolodvora, se je spremenil v pravcato mravljišče. Ob njegovih drevoredih in poteh so zrastle številni paviljoni in kioski. Nastalo je pravo, mesto v miniaturni s številnimi, razstavami, izložbami, trgovinami, okrepčevalnicami in restavracijami, pa tudi z velikim gledališčem na prostem.

Vsadržavni festival dnevnika «l'Unità», ki je trajal skoraj ves teden, kongres združenja «Priateljev l'Unità» in številne kulturne prireditve, ki so se vršile v okviru tega festivala, so privabile v

«Montagnolo» nad četrto milijona ljudi.

V enem izmed drevoredov parka «Montagnola» je bila urejena velika razstava slik iz življenja in delavskih bojev v raznih deželah sveta. Na tej razstavi so bile zastopane Sovjetska zveza, Jugoslavija, Češkoslovaška, Alžirija, Vietnam i. dr., pa tudi španski delavci.

V drugem drevoredu je bila razstava slik iz življenja in delovanja Togliattija, ki je, seveda, neolčljivo povezano z življenjem in boji italijanskega delavskega gibanja in v prvi vrsti KPI. Sicer pa je bil ves festival posvečen spominu tovariša Togliattija.

V tretjem drevoredu so bile razstavljene reprodukcije slik časopisov iz raznih dežel sveta in najrazličnejših tendenc, ki so poro-

čali o smrti tovariša Togliattija.

Sredi parka so bile velike razstavne dvorane, v katerih so si obiskovalci lahko ogledali italijanske industrijske proizvode. Ena dvorana je bila dodeljena združništvu, ki je v Emilii zelo razvito. Druga dvorana je bila dodeljena obrtništvu itd. Zelo zanimi so bili tudi paviljoni, v katerih so bile razstavljene slike in grafikoni o delovanju občinske in pokrajinske uprave v Bologni, ki ju, kot je znano, od osvoboditve dalje vodijo komunisti in socialisti. V enem paviljonu so razstavljali in tudi prodajali sovjetske obrtniške izdelke, v drugem pa kitajske. Na številnih stojnicah — bil je pravcati sejem — pa so razstavljali in prodajali knjige in revije.

Če bi se hotel spuščati v podrobnejša naštevanja in opisovanje vsega, kar smo videli v «Montagnoli» bi se moral ta sestavek občutno zdaljšati. Menim pa, da si že iz tega, kar tu omenjam, bralci lahko ustvarijo približno sliko o veliki bolonjski prireditvi.

Vsekakor pa ne smem mimo, ne da bi navedel, da so v tem parku postregli tudi s čevapčiči in ražnjiči. Nad paviljonom je bil napis «specialità slave - čevapčiči - ražnjiči». (Prav tako, tudi strešic niso pozabili napisati.) Tovarišico, ki je pripravljala te specialitete, sem vprašal, kje je spoznala te jedi. Odgovorila mi je: «non capisco». Seveda ni razumela, saj je prišla iz Slovenije; tovarišica pa, ki je stregla gostom, je italijansko dobro obvladala, saj je prišla iz Portoroža.

Na raznih kulturnih prireditvah — te so se vrstile ves čas trajanja festivala, a glavne so bile na sporedu v nedeljo — so nastopali tudi nekateri italijanski pevci, ki jih pogostoma slišimo po radiu ali vidimo po televiziji; v nedeljo popoldne je nastopila neka folklorna skupina iz Bratislave ter izvajala zelo posrečene slovaške narodne plesne, zvečer pa je nastopila neka italijanska umetniška skupina, ki je med drugim izvajala delavske, borbene, partizanske in ljudske pesmi raznih narodov. Velika gledališka arena je bila ves popoldne in do poznih večernih ur do zadnjega kottička zasedena.

V nedeljo popoldne je bilo veliko javno zborovanje na glavnem mestnem trgu, tik ob «Montagnoli». Trg, kakršnega Trst ne premore, je bil do zadnjega kottička napolnjen. Na zborovanju so govorili: generalni sekretar KPI tov. Giancarlo Pajetta in zastopniki uredništva listov «l'Unità», «Humanité» in «Pravde». Zborovalce sta pozdravila tudi predstavnik PSI in PSIUP iz Bologne, predsedoval pa je sekretar bolonjske federacije KPI. To je bila prva velika manifestacija, katere se je udeležil tovariš Longo v svojstvu generalnega sekretarja KPI.

Tov. Longo je govoril o smernicah politike KPI. Med drugim je poudaril, da bo partija tudi v bodoče stopala po poti, ki jo je začrtal tovariš Togliatti in ostala zvesta tudi duhu jaltških zapiskov tega velikega voditelja. Ko se je dotaknil nalog, ki stoje pred komunisti v Italiji je podčrtal zlasti potrebo, da se partijske vrste še bolj razširijo ter poveča število komunističnih volivcev, da se še bolj okrepi enotnost delavskega razreda, množice delovnih ljudi in naprednih izobražencev.

Tov. Pajetta, ki je prav tako kot tov. Longo razpravljaval o prejšnjem vprašanju in o vprašanjih, ki se tičejo mednarodnega delavskega gibanja, je med drugim ožigosal politiko, ki jo vodi sedanji levi center ter polemiziral zlasti z demokristjansko desnico, ki teži za tem, da bi povzročila raz-

MIRKO KAPELJ

(Nadaljevanje na 4. strani)

Za dostojno počastitev dvajsetletnice odporniškega gibanja v Gorici

Naši občinski svetovalci, tovariši Dr. Battello, Cerne in Chiarion so poslali županu in občinskemu odboru konkretne predloge za dostojno počastitev dvajsetletnice odporniškega gibanja v Gorici in spomina 300 Goričanov, ki so žrtvovali svoje življenje za osvoboditev izpod nacizma. Predlogi so naslednji:

1. Na glavnem pokopališču naj se postavi kostnica ali pa spomenik v parku Rimembranza;

2. novim mestnim ulicam in šolam naj se dajo imena goriških protifašističnih mučnikov kot so De Carli, Jože Srebrnič, Fillak, Della Longa, Cantarutti, Marvin, Lojze Bratuž in mučeniki židovske skupnosti;

3. skupaj z notranjimi komisijami v trgovni SAFOG, tekstilni tovarni v Podgori in v podjetju ENEL-SELVEG naj se proslavi obramba tovarn, katere dvajsetletnica bo 1. maja 1965;

4. Ulico Cotonificio v Podgori naj se preimenuje v Ul. Caduti delle fabbriche;

5. predvajajo naj se filmi o od-

porniškem gibanju za dijake in razpiše natečaj za šolske naloge o odporniškem gibanju;

6. priredijo naj se predavanja o protifašizmu in razpiše štipendija za eno monografijo ali doktorsko tezo o odporniškem gibanju na Goriškem;

7. ustanovi naj se prireditveni odbor, v katerem naj bodo zastopani predstavniki javnih ustanov, združenj, demokratičnih strank in osebnosti iz kulturnega, umetniškega, političnega in socialnega življenja.

Pobudo za sestavitev tega programa je sprejel goriški mestni komite KPI.

Diskriminacija

Odbor združenja «Ginnastica Goriziana» ni hotel dati svoje dvorane na razpolago za predavanja o zgodovini odporniškega gibanja na Goriškem. Ta predavanja so bila napovedana za 11., 12. in 13. september; kot predavatelji pa bi bili nastopili: poslanec Loris For-

tuna (PSI), poslanec Mario Lizzerro-Andrea, bivši komisar garibaldinskih divizij v Furlaniji (KPI) in dva tržaška zgodovinarja.

Kot je znano je dvorana «Ginnastica Goriziana» na razpolago nacionalističnim organizacijam in strankam za razne prireditve. Tudi fašisti lahko v njej nastopajo. Samo komunistom in naprednim organizacijam upravni odbor dvorane neče dati na razpolago. Ta odbor je sestavljen iz demokristjanskih in misovskih prvakov.

Toda «Ginnastica Goriziana» do biva finančno podporo tudi od goriške občine, torej iz javnih sredstev. Prav zato bi morala omenjena dvorana biti na razpolago vsem združenjem in strankam, ne glede na barvo ali nazor.

Zaradi diskriminacij so komunistični občinski svetovalci poslali goriškemu županu posebno interpelacijo, odbor odporniškega gibanja pa je o zadevi informiral tudi goriškega prefekta.

Pogreba tov. Togliattija se je udeležila tudi znana španska bojevnička za delavske pravice in predsednica Španske komunistične partije tov. Dolores Ibarruri. Po pogrebu jo je na rimsko letališče spremljal senator Vidali, ki je z njo sodeloval v španski državljanski vojni.

Pereča vprašanja rudnika v Rajblju

Zadnjega decembra letos zapade začasna koncesija, ki jo ima podjetje AMMI nad rudnikom v Rajblju (Predil pri Trbižu). Ze sedaj se postavlja vprašanje: pod katero upravo bo prišel rudnik prihodnje leto? O tem vprašanju se mnogo govori tudi v vrstah delavcev. O njem razpravljajo tudi delavski sindikati.

Kot je znano je rudnik v Rajblju mnogo let izkoriščala tuja monopolistična družba Pertusola, katere lastnika sta finančna mogotca Pompidou in Rotschild. Družba Pertusola je rudno bogastvo ne načrtno in grabežljivo izkoriščala, delavci pa so bili prepuščeni režimu, ki je bil v marsičem podoben režimom v kolonialnih deželah.

Se vedno nam je v spominu veličastna borba, ki so jo delavci tega rudnika enotno bojevali pred nekaj leti. Prav po zaslugi njihove

takratne borbe ni družba Pertusola dobila obnovljene koncesije nad rudnikom.

Kljub temu, da je po odhodu Pertusole rudnik pod novo upravo, so na svojih položajih ostali prejšnji voditelji. Nič čudnega, torej, da tudi v sedanji rudniški upravi marsikdaj in marsikje veje stari duh. Tudi zato so delavci tembolj zainteresirani nad tem v čigave roke bo prišel rudnik prihodnje leto.

Pred nedavnim je sedanja rudniška uprava še enkrat pokazala kako je prežeta z duhom Pertusole. Uradnikom, ki so sicer bili že prej sorazmerno bolj plačini nego delavci, je povišala plače, delavcem pa jih ni hotela povišati.

Nihče ne nasprotuje omenjenim poviškam, toda jasno bi pa moralo biti, da so poviškovi v prvi vrsti potrebni prav delavci, ki so sicer slabo plačani.

★ Spomini iz osvobodilne borbe ★

„Povej materi, da sem s svojo smrtjo samo svojo dolžnost izpolnil“

PRAVIJO, da je od vojne sem v svetovni literaturi prišel roman že nekako iz mode in da je najpopularnejša ter najbolj priljubljena oblika, v kateri se izražajo sodobni književniki, kratka zgodba. Naj bodo te zgodbe resnične ali izmišljene bolj pretresljive ali manj, resnica je, da je bilo na svetu napisanih malo takih in tako človeških kratkih zgodb, kot jih je pisala zadnja vojna. Eno od teh je napisal otrok, pionir, Angel Makuc iz Praprotna na Sentviški gori na Primorskem. Opisal je smrt svojega prijatelja Justina, čisto na kratko, čeprav takrat najbrž ni niti slutil, da bo svoje življenje končal v plinski peči njegovu pismo pa da bo najdeno šele osemnajst let kasneje.

Praprotno je majhna gorska vasica, osemnajst kilometrov daleč od kraja Tolmina. Vedno je bila od vas žarišče visoke narode zavesta primorskega ljudstva, posebno v času, ko je fašizem prepovedal v domači hiši slovensko pesem, knjigo in besedo. Tam na Sentviški gori je kljub temu odmevala ob večerih slovenska pesem, tiho

in mirno, pa vendar puntarsko kljubovalno.

V takem okolju sta rasla prijatelja Angel in Justin. Hodila sta v šolo in morala sta se ravnati po zakonu močnejšega...

Prišla je vojna, dve leti kasneje pa kapitulacija Italije. Na Sentviški gori so se leta 1942 pojavili prvi partizani. In tako so — kot mnogi drugi — tudi Makucovi začeli sodelovati z njimi: oče je bil vaški intendant, zbiral je orožje in hrano, sin pa je vodil pionirsko četo. Četa mladih pionirjev je opravljala zelo važne naloge, od prenašanja pošte, zbiranja hrane in obleke, do obveščevalne službe.

Nekega mrzlega januarskega dne 1944 je moralo biti, ko sta Angel in Justin ugotovila, da sta pionirski četi že odrasla, da sta prava »starca« s svojimi petnajstimi leti med temi malimi otroki in se kar na hitro odločila, da gresta v brigado. Doma pri Makucu je takrat imel oče pripravljenih več brzo-strelk, pušk in bomb za partizane. Izbrala sta si vsak svojo puško, obesila po dve bombi za pas ter javila brigadi Janka Premrla-Voj-

ka. Komandant ju je odredil za pomočnika k težki bređi. Nestrpno sta čakala prvo borbo.

Potek prvega boja, v katerem je Justin izgubil življenje, je Angel opisal še med borbo, takoj po pretresljivem dogodku. Zapis je našla sestra Dorica lani, ko je pregledovala bratov kovček. Napisal je v primorskem narečju, saj se Angel slovenščine ni nikdar učil, ker je obiskoval italijansko šolo, toda takšen, kakršen je, je vreden, da ga objavimo.

«Javili smo se 2 (misli na mesec februar) iz naše pionirske čete prostovoljno v NOV in POS!»

Komanda mesta nas je določila v XVI. brigado 3 bataljon. Komandant bataljona nas je določil k teški bređi. Tretji dan partizanstva smo dobili obvestilo da pridejo švabi nas požigat, ropat in morit pa je komandant bataljona poslal po nas in moše razdelil v dve zasedi. Čakamo, neprestano čakamo, pa mi pravi Justin: «Angel, nocoj ih ne bo. Ne bomo nič streljali.»

Proti jutru nas pridejo obvestit izvidnica da gre ena kolona švabov proti nam. Komandir čete zavpije: «Posluh!» pa mi natihoma. Justin pravi: «Sedaj jih pa bomo!»

Ves korajžen pri mitraljezu drži v eni roki puško v drugi pa saržer. Švabi so prišli med dvema ognjema. Komandir zavpije: «Fantje ogenj». Pa smo nasuli silno svinčeno točo na njih.

Švabi se vržejo u zaklon ter sprejmejo borbo! Midva hitro primeva saržerje, ki jih je mitraljezec pozabil. Tedaj dobi Justin krogel v trebuh in obleži pa me pokliče: «Angel! Ranjem sem. Angel povej materi da jo zadnjič prav iz srca pozdravljam. Da naj nikar ne žaluje. Jaz sem s svojo smrtjo samo svojo dolžnost izpolnil. Potem je iskravel. Po dveh urah borbe so se švabi morali umakniti in opustiti misel da bi prodrli v vas.

Potem sem bil še dva meseca (Nadaljevanje na 4. strani)

„Miramarski vodnjak želja“

V četrtek, 1. oktobra tl. ob 21.00 uri bo tržaška radijska postaja Trst A oddajala radijsko igro «Miramarski vodnjak želja», ki jo je napisal naš znani gledališki igralec Joško Lukeš. Gre za krstno izvedbo dela domačega avtorja, katero je prejelo tretjo nagrado na natečaju za izvirna slovenska dramska dela, ki ga je letos razpisala Italijanska Radiotelevizija.

V «Miramarski vodnjaku želja», ki ga bodo podali člani Slovenskega gledališča pod vodstvom avtorja, bomo spoznali zanimivo galerijo oseb in usod. Staro izročilo namreč pravi, da se obiskovalcem Miramarskega parka, če vržejo novček v vodnjak pred gradom, uresniči vsaka želja, ki si jo pri tem mislijo. V igri zremo kakšne so te želje in kako so, po izpolnitvi, usmerile nadaljnje življenje ljudi, ki so jih izrazili.

Pri tem se avtor poslužuje domiselne fantazijske igre. Novci v vodnjaku oživijo, se med seboj pomenjujejo, in tako zremo za svet in usode, ki so sicer nevidne in negibne.

Joško Lukeš je s to igro ustvaril duhovito zasnovano delo, katero nam bo ob poslušanju odkrilo še eno vrline: namreč toplo poptičnost, ki je intimno povezana z veliko ljubeznijo do človeka.

Dva člana folklorne skupine Portorož-Piran. Ta skupina je nastopila na letošnjem festivalu «l'Unità» v Trstu in na prazniku komunističnega tiska v Terzo d'Aquileja. Na obeh prireditvah je bila topla sprejeta

Zapiski iz nedavne preteklosti

Nekega dne je prišel v uredništvo priletan možakar. Predstavil se je: Andrej Veršič se imenujem, doma sem iz Gabrovice v Slovenski Istri. Nato pa je dejal: Nekaj sem napisal. Če morete, objavite. In iz žepa je povlekel šop papirjev.

Danes ustrežamo njegovi želji. Bilo je jeseni 1943. Nekega večera nekdo potrka na vrata mojega doma v Gabrovici. Odprem in pred seboj zagledam nepoznanega človeka. Povabim ga naj vstopi. Ponudim mu kozarec dobrega domačega vina.

Med nama se razvije krajši pogovor. Njegov naglas ga izdaja za Kranjca.

Ceravno je bil redkobeseden, sem lahko sklepal kdo je in zakaj me je obiskal ta neznanec. Bil je tovariš Očka.

Pred odhodom mi obljubi, da me v kratkem ponovno obiše.

Po nekaj dneh zopet nekdo potrka na vrata mojega doma. Odprem in pred seboj zagledam tovariša Oška. Zopet se zapleteva v pogovor, ki je bil že bolj domač in zaupen. O marsičem se pogovarjava. Svetujem mu: bodimo previdni. Sovražnik bo prišel v naše kraje, požigal vasi in moral nedolžno ljudstvo...

Minilo je nekaj časa in tovariš Očka me ponovno obiše. Tedaj mu pokažem to kar sem napisal:

Sovražna nevihta bo k nam pridivala, naše domove požgala, mnogo ljudi pomorila, a vere nam naše ne bo omajala. Prišel bo dan, ko sovrag bo ves pokončan, čeravno naš dom do tal bo požgan, obup pustili bomo ob stran. Mir, sreča in zlata svoboda prišli bodo k nam s sončnega Vzhoda.

Kasneje sem napisal še to-le in pokazal tovarišu Očku:

Ko prišla bo pomlad in ptica bo zapela, svoboda bo nam zadonela. Tovariš, ti moj dragi, tedaj se vrnil boš v svoje kraje, kjer vsak prebiva še najraje; meni pa srce venomer pravi: da dom, sovragi, bodo mi požgali, in da padli bodo moji dragi. Sam, tovariš, ne vedel bom kam...

Vse to — tako nadaljuje Veršič — se je zgodilo. 28. maja 1944, je sovražna vojska pridrvela v Gabrovico. Zgodaj jutraj je naše žene, matere in otroke spodila iz hiš in nato vas zažgala. 50 domačij je bilo tedaj pokončanih in — kar je še hujše — tistega dne je 29 naših vaščanov izgubilo življenje...

Vojna je končala in moj stari znanec se je vrnil na Kranjsko. Kasneje me je še obiskal. Srečala sva se v sosednji vasi, ker mojega doma ni več v Gabrovici. Ginjen me je objel rekoč: tovariš, uresničilo se je vse, kar si zapisal jeseni 1943.

Ne maram obujati spominov na tiste čase. Prepolni so groze. Tistega majskega jutra 1944 sem zgubil ženo in mater, ki sta zgoreli v plamenih moje domačije in tudi sin moj ni več med živimi...

Bilo je pred 100 leti

Strašna kolera na Pivki

Nadaljujemo vrsto sestavkov o koleri, ki je pred sto in več leti neusmiljeno morila po naših deželah.

Leto 1855. Neusmiljeno se je grozovita kolera vrgla na Pivčane, tako pravi Franc Kobal v svoji razpravi o koleri na Kranjskem. V Zagorju je v enem mesecu (od srede julija do 17. avgusta) pobrala okrog 50 ljudi, v Knežaku jih je spravila pod rušo okrog 60, v Trnovem pri Ilirski Bistrici pa okrog 140; nič manj ni pobirala v Košani, na Suhorju in na Premu. Neko noč so poklicali košanskega kaplana k nekemu bolniku na Kal. Ko se vrne, mu postane slabo, štiri ure kasneje pa je bil že mrtev. Pobrala ga je seveda kolera. Zdravnik Tomič, ki je služboval v Košanski dolini, je nekega dne šel na Ostrožno brdo. Razveselil se je, ko je ugotovil, da tam ni niti enega bolnika. Toda čez noč je vas zajela bolezen in napadla skoraj vse ljudi. Od sedmih zvečer pa do šestih zjutraj

jih je umrlo okrog 150. Drugi dan je v Košanski dolini pobrala še 9 ljudi.

Povsem razumljivo je, da je vse to povzročilo med preživeli strahovito paniko. Toda ljudje so bili skrajno nespametni in si niso dali prav nič dopovedati. Sredi avgusta ob najhujši vročini so v sobah kurili, meneč, da to pomaga, in niso hoteli odpreti oken, da bi v sobe prišel sveži zrak. Vsi zdravnikovi nasveti so bili zaman, in ker si ni mogel drugače pomagati, jim je končno v spremstvu orožnikov razbil okna.

Do srca žalostno je poročilo, ki ga o divjanju kolere beremo v «Novicah» in ki pravi:

«Vsi Pivčani so pobiti in prestrašeni, vse je žalostno. V Zagorju je v 100 hišah 40 ljudi manj nego jih je bilo o sv. Jakobu (25. julija. Op. uredn.), nad 100 pa jih je še bolnih. Sosed se sosedu ogiblje in nosače (Nadaljevanje na 4. strani)

V trenutku, ko sem stopil v ječo, sem začutil vohljanje smrti za seboj. Nisem si zakrival, da so vsi, ki so se uprli fašistični miselnosti, obsojeni na smrt. Odločitev je bila le vprašanje naključja in časa. Besede o krivici, o nedolžnem preganjanju bi bile le izmikanje pred resnico in razumevanjem svetovnega spopada. Te odgovornosti niso čutile neprebujene, nezavedne ljudske žrtve, ki so jih fašistični morivci klali, ubijali, sežigali, da bi s krvoločnimi grozotami ustrahovali človeka in utrdili nad njim svojo oblast, ker so se njene moči v globini zavedali. Kdor se je v fašističnih ječah pomiloval, da ni kriv, da je nedolžen, ni bil nikoli pravi borec za človeške pravice. Čeprav me je zavest opozarjala, da sta v tem strašnem spopadu le dve poti, dva testamenta, ali omagati ali pogumno z odprtimi očmi umreti, sem se vendarle bal smrti. V nočeh brez sna sem se izpraševal, ali sem pripravljen stopiti pred puške in jim zreti v cevi? Večkrat ni bilo odgovora, pač pa me je zmrazilo ob misli, da bo treba zapustiti ljubljeno življenje in ljubljene ljudi. Zalotil sem se v bojazni, da se mi bo omračil um, ko bom jemal slovo od sonca, od zvezd, od gozdov in gora, od dragih obrazov. Uprl sem roke v strop, ki je bil pol metra nad lesenim pogradom in čutil sem, kako se mi tresejo in znoje. Strmel sem v noč. Pa se je umirilo srce in po strašnih urah izkušnjav je rastla zavest, da bom vendarle mirno, čeprav s trepetajočim srcem stopil na morišče. V teh letih bi se bile vse besede, izgovorjene in napisane o veri v človeštvo, v resnico in lepoto, izpremenile v laž, če bi človek ne imel poguma zanje zavestno umreti. Obsijalo me je spoznanje, da sta človek in njegova osebna uteha ničevi, da živi le človeštvo. Tedaj sem razumel besede, ki mi jih je drago srce od zunaj sporočilo na drobnem lističu: «Čas me je vso izpremenil, postala sem kruta do sebe in svoje usode.» Odkrile so mi človekovo borbo zunaj ječe.

M... so poginjali v tej borbi, oni, ki so se uvrstili v procesijo upornikov za človeške pravice na zemlji. Preizkušeni borci, ki so že dvajset let gradili na vzhodu novo človekovo občestvo, so iz zakonitega razvoja človeške družbe jemali spoznanje zadnjega bistva tega spopada. Ob bok so se jim postavili partizani.

Vrnil sem se v domovino brez vsega, kar sem si kdaj v življenju priboril in s trdnim prepričanjem, da sem vse izgubil. Na pogrado v zidnici sem se zavedel, da sem šele sedaj postal človek. Živo sem občutil veličino vseh, ki so korakali v procesiji spredaj, ob meni in zadaj. Biti človek se pravi, odvreči, se vsemu in ne pogrešati ničesar, kadar stopiš v borbo za človeške pravice.

Dosegel sem človeka, za katerega sem se bal vsa leta. Kadar mi je bilo najhujše, sem se v duhu zatekel k njemu. Ko sem se izpraševal o pripravljenosti in pogumu, če bom moral stopiti na morišče, sem se poslavljaj le še od njega.

Smehljaj teh oči me je prežgal s srečo večne človeške ljubezni, ki poraja, navdihuje, žrtvuje življenje in ognjeni žar Neznanega.

Juš Kozak
«Blodnje za Neznamim»
(Odlomek)

Stavka nabrežinskih kamnarjev

Nabrežinski kamnarji stavkajo že več mesecev. Pravzaprav stavka ta kategorija delavcev v vsej Italiji. V stavko so stopili, ker podjetniki odklanjajo njihove pravične zahteve. V nabrežinskih javah se udeležuje stavk nad 90% delavcev.

Kot smo izvedeli nekateri podjetniki v Nabrežini izvajajo pritisk na delavce ter zahtevajo od njih, da nadoknadijo delo, ki ga niso opravili zaradi stavk. Zagrozili so celo, da bodo odpustili tiste, ki ne bodo prišli ob sobotah na delo.

Samo po sebi je umevno, da so grožnje podjetnikov obsojane na neuspeh. Če bi jih skušali uresničiti, bi samo še bolj slabšali obstoječe stanje, saj je prav od njih odvisno kdaj se bo v javo vrnila normalizacija.

Na zadnji seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta je župan tovariš Skrk izrazil solidarnost s stavkajočimi in povabil združenje podjelnikov, naj ugodni pravičnim zahtevam delavcev.

Praznik tiska v Križu

Preteklo nedeljo je bil v Križu krajevni praznik komunističnega tiska. Prireditvev je zelo lepo uspela. Sodelovali so: pevski zbor, godba na pihala in zabavni orkester «Kroma». Govorila sta tovariša Franc Gombač in Paolo Sema, predsedoval pa je domačin Josip Sedmak.

Tovarišem, ki so se potrudili, da je prireditvev tako lepo uspela, izrekamo najtoplejšo pohvalo, še posebno pohvalo pa izrekamo vaški mladini, ki se je tako odlično izkazala.

Vaščan

Ob začetku šolskega leta 1964-65 toplo pozdravljamo vse učence slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem.

Poseben pozdrav pošiljamo malčkom, ki bodo te dni prvič prestopili šolski prag.

Tako učencem kot vzgojiteljem voščimo obilo uspehov!

Uredništvo «Dela»

Zračni val povzročil veliko škodo v Devinu

Akcije v pomoč prizadetim prebivalcem

V ponedeljek popoldne je zračni vrtinec povzročil veliko škodo v Devinu. Močno je poškodoval več hiš, vrtove in en vinograd ob avtocesti. Posebno hudo so prizadete štiri družine. Ena izmed njih je utrpela več kot en milijon lir škode. Tudi avtocesta, telefonske in električne napeljave so bile poškodovane. K sreči ni bilo človeških žrtev.

Na kraj nezgode je takoj prišel župan tovariš Skrk in odredil, naj se prizadetim nudi potrebna pomoč. Tudi občinska podporni ustanova-ECA, katere predsednica je tov. Zorka Legiša-Mervic je sprejela nujne ukrepe v pomoč prizadetim. Štirim družinam — Viezoli, Orsetič, Guš in Valeri — ki so bile najbolj prizadete, je omenjena ustanova takoj nakazala po 25.000 lir podpore. Ista ustanova je pri podružnici Tržaške hranilnice (Cassa di Risparmio) v Sseljanu ustanovila fond za pomoč prizadetim družinam in povabila prebivalce občine in drugih krajev pokrajine, naj po svojih močeh prispevajo v ta namen.

Prizadeto naselje sta v torek obiskala tudi pokrajinska svetovalca KPI tovariša Colli in Gombač. Omenjena sta povabila tudi predsednika tržaške pokrajine, naj odredi, da bi tudi pokrajina pomagala prizadetim prebivalcem.

Tudi naš list vabi svoje bralce, naj po svojih očeh prispevajo v ta namen.

Partizansko slavlje v Nemah, Ahtenu in Fojdi

V nedeljo, 27. septembra bo v krajih Neme, Ahten in Fojda v Benečiji svečana proslava ob 20. obletnici velikih partizanskih bojev proti načistom, fašistom in njihovim pomagačem. Ob 9. uri bo v vasi Neme srečanje bivših partizanov, katere bo pozdravil tamkajšnji župan. Ob 10. uri bodo udeleženci odšli v Ahten, kjer bo partizansko zborovanje, na katerem bo govoril pred-

sednik deželne odbora Furlanije-Julijske krajine dr. Berzanti. Ob 11. uri bo zaključna svečanost v vasi Fojda, kjer bo govoril predsednik Vsedržavnega združenja partizanov-ANPI tov. Arrigo Boldrini.

Tržaški pokrajinski odbor ANPI organizira izlet v omenjene kraje. Avtobus bo odpeljal iz Milj in Trsta. Prijave sprejemajo na sedežu ETLI v Ul. Pondeares 8 v Trstu (tudi po telefonu št. 50-432).

Pokrajinski odbor ANPI vabi vse tiste bivše partizanske borce, ki se nameravajo udeležiti gori omenjenega slavlja — in se bodo tja peljali z lastnimi vozili — naj to sporoče osebno v Ul. Zonta 4 ali pa po telefonu št. 69-119.

Jožko Maver

Boljunec — V petek, 11. septembra smo pokopali našega vaščana Jožka Maver, starega šele 49 let. Kratka bolezen ga je spravila v prerani grob. Takega pogreba še nismo videli v naši vasi.

Pokojni je bil zelo priljubljen. To so še enkrat pokazali udeleženci pogreba, saj ni bilo očesa, ki se ni orosilo.

Starejšim vaščanom je bil Jožek Curnikov še posebno pri srcu tudi zato, ker je izgubil očeta še predno se je rodil. Njegov oče je namreč padel na Soški fronti leta 1915. Prve bridkosti fašizma je Jožek doživel, ko je bil star 10 let. Tedaj so prišli fašisti v vas in zažgali hišo od Matevliča. Na srečo so vaščani pravočasno oženj pogasili. Toda mladi Jožek se je tedaj tako prestrašil, da več let ni spal v miru in ne sam.

Ko je bil star 19 let je bil zaradi petja slovenskih narodnih in delavskih pesni obsojen na 5 let konfinacije. Po izpustu iz konfinacije so ga poslali v disciplinski bataljon na otok Elba. Ko je začela vojna je bil mobiliziran, a stalno pod nadzorstvom. Kapitulacija, 8. septembra 1943, ga je zajela na Sardiniji.

Kasneje je prišel v Neapelj, kjer je delal v pristanišču pod poveljstvom V. zavezniške armade. Toda čim je izvedel za partizansko misijo, se je javil in kot prostovoljec odšel v Bari ter se vkrcal na ladjo, ki ga je odpeljala v Dalmacijo, kjer se je boril v partizanskih vrstah. Sodeloval je tudi pri Slovenskem gledališču vse do konca vojne.

Po vojni je bil zaposlen kot delovodja pri podjetju Panfili, pri katerem je bil zaposlen še predno je bil mobiliziran.

Njegova smrt je posebno hudo prizadela ženo, sina, hčer, mater in ostale sorodnike.

Naj bo dobremu in priljubljenemu Jožu rahla rodna gruda, vsi žalujoči ostali pa naj prejemlje izraze iskrenega sožalja vaščanov.

P. O.

Sožalju se pridružuje tudi uredništvo «Dela».

Nadaljevanje

Deželna avtonomija

da bo moral deželni svet zahtevati:

1. naj vlada izda pravila o izvajanju določb posebnega statuta dežele;

2. naj se na osnovi člena 50 posebnega statuta deželi podeli izredni prispevek, ki naj omogoči uresničenje načrta za gospodarski in socialni razvoj;

3. ustanovitev pristaniške ustanove, ki je predvidena po členu 70 posebnega statuta in

4. takojšnje sklicanje sestanka posebne komisije za Trst, ki jo je deželni svet že imenoval.

V zaključku poročila o sestanku, ki ga je objavil tiskovni urad deželne komiteja KPI, je poudarjeno:

Komunistični deželni svetovalci in parlamentarci se obračajo na vse demokratične politične sile in na deželne svetovalce drugih demokratičnih strank, naj skupno nastopijo za čimprejšnjo uresničitev dejanske deželne avtonomije.

Bologna

cep v enotnem delavskem gibanju ter ločila socialiste od komunistov, da bi tako lažje dala prosto pot reakciji in monopolom. Ožigosal je tudi zadržanje vladnega tiska, radija in televizije, ki so skušali z molkom prezreti tudi veličastno manifestacijo v Bologni, medtem ko ne štedijo s prostorom in časom ko poročajo o zadevah, ki ne zanimajo italijanskih ljudskih množic.

Tudi govora predstavnikov italijanskih socialistov obeh struj sta bila prežeta z željo po enotnosti v delavskih in demokratičnih vrstah.

Povej materi

med tovariši v brigadi. Potem sem zbolel in so me dali domov.

Nekaj sem pa že preiskušal kakšne težke napore imajo naši partizani.»

Tu se zapis konča, končalo pa se je kmalu tudi Angelovo življenje. Ni mogel zdržati vseh naporov borbe. Težko bolan je prvega maja 1944 ponoči potrkal na domača vrata. V zgodnjih jutranjih urah so 25. julija vdrli Nemci v vas in ga — še vedno bolnega ter slabotnega — odpeljali s seboj, z njim pa so odvedli še osem vaščanov, od katerih se je po vojni vrnila samo ena ženska.

Leto kasneje je Rdeči križ sporočil, da je v februarju 1945. v taborišču Mauthausen umrl Angel Makuc.

Obeh mladih fantov ni več. Za njima je ostal spomin med tistimi, ki so ju poznali in ostal je tale zapis ki je vreden da ga poznamo vsi. Vse, kar je Angel napisal, je sam doživel. Tu ni ničesar izmišljenega, ničesar olepšane.

Človek, ki bere tole pismo, težko pozabi besede:

«Povej materi, da sem s svojo smrtjo samo svojo dolžnost izpolnil.»

(Povzeto iz «Mladine»)

Pred 100 leti

umrlih je treba večkrat s silo skupaj spravljati.

Se huje je v vasi Koritnice pri Knežaku. Od 290 prebivalcev jih je kolera v 14 dneh pobrala več

nego 50. V mnogih hišah so ob enem in istem času ležali po trije, štirje, brez postrežbe, brez čedenja, v strašnem smradu in neznošnih bolečinah. Neki bolnik je ležal v hlevu, ker v hiši ni bilo prostora. Do njega se je prišlo po lestvi, za zglavje mu je bile šop sena, za oedejo šop slame, za preprogo pajčevine, za strežaja okužen zrak. Bolezen je vse iz pravega reda spravila, le malokdo kosi travo. Pšenica, ki je to leto posebno lepa, leži nepožeta, ker domačini morajo streči bolnikom.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Avtomoto dirke v Portorožu

Preteklo nedeljo je bilo v Portorožu mednarodno cestno-hitrostno tekmovanje za nagrado Primorske. Tekmovanje, ki se je vršilo pod pokroviteljstvom tovarne motornih vozil Tomos iz Kopra, je potekalo v največjem redu. Računajo, da je to tekmovanje gledalo najmanj 20.000 oseb, med katerimi je bilo mnogo Tržačanov.

Praznično razpoloženje je bilo nekoliko okrnjeno zaradi hude nesreče, ki se je zgodila pri poskusnih vožnjah en dan pred tekmovanjem, ko se je neki nemški dirkač, iz deslejške ne povsem jasnih razlogov, zaletel v obcestno drevo ter se ubil. Pri nesreči je bil težko ranjen tudi en miličnik in še neka druga oseba, ki je stala ob cesti.

Na tekmovanju so bile zastopane naslednje države:

Anglija, Avstralija, Avstrija, Belgija, Češkoslovaška, Danska, Irska, Italija, Jugoslavija, Južna Afrika, obe Nemčiji, Nova Zelandija, Roddezijska, Sovjetska zveza, Španija, Švica in Združene države Amerike.

Tekmovanja na tej 5750 m dolgi progi se je udeležilo 120 dirkačev, ki so bili razdeljeni v 7 kategorij. V kategoriji «A» — motorji 125 cm — je zmagal Walter Scheimann iz Zahodne Nemčije. Na Hondi je prevozil progo v času 32:47,24, t.j. 108,90 km na uro. Na motorjih 350 ccm je zmagal František Buček iz Češkoslovaške. Na vozilu CZ je progo prevozil v času 37:22,28, kar odgovarja hitrosti 113,05 km na uro. Na motorjih 500 ccm (12 krogov — 69 km) je zmagal Ginger Molloy iz Nove Zelandije (motor znamke Norton) v času 36:23,45, t.j. 115 km na uro. Na motorjih 50 ccm (8 krogov — 46 km) je zmagal Janko Stefe iz Jugoslavije. Z motorjem Tomos D7 je prevozil progo v času 30:55,41, t.j. 90,75 km na uro. Z motorji 250 ccm (12 krogov — 69 km) je zmagal Gilberto Parlotti iz Italije. Vozil je z Moto-Morini GP, progo pa je prevozil v času 37:18,03, t.j. 113,11 km na uro. V kategoriji «B», na motorjih 500 ccm s prikolico (12 krogov — 69 km) sta zmagala Max Deubel in Emil Hoerner iz Zahodne Nemčije. Na vozilu BMW-RS sta prevozila progo v času 38:36,84, t.j. 110,46 km na uro. V kategoriji «C» — avtomobil F.3 — pa je zmagal Jacques Bernusset iz Belgije, v vozilu DKW. Vozil je s hitrostjo 117,280 km na uro ter dosegl nov absolutni rekord proge, katero je prevozil v času 36:04,42.

ZAHVALA

Vsem, ki so z nami sočustvovali ob prerani smrti našega dragega in nepozabnega

JOŽKA MAVER
iz Boljunca

in vsem, ki so pokojnega spremili na njegovi zadnji poti, se najtopleje zahvaljujemo.

Zalujoči:
Žena, hči, sin, mati
in ostali sorodniki

ŠOLSKE VESTI

Na Državnem znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z znanstvenim učnim načrtom tudi popoldne razrede s klasičnim učnim načrtom, se vrši vpisovanje za leto 1964-1965 vsak dan od 10. do 12. ure v tajništvu zavoda v Ul'ci Lazzaretto vecchio 9-II.

Na državnem trgovskem tehničnem zavodu s slovenskim učnim jezikom v Trstu, Ul. Caravaggio 4, se vrši vpisovanje za šolsko leto 1964-1965 vsak dan od 10. do 12. ure.

Ravnateljstvo Državnega trgovskega tehničnega zavoda s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da se s šolskim letom 1964-1965 lahko vpišejo v prvi razred zavoda absolventi strokovnih šol vseh vrst, ne da bi morali polagati katerikoli izpit. Zadevni odlok je izšel v Uradnem listu št. 189 z dne 3. avgusta 1964.

Dijaki, ki so končali katerokoli nižjo strokovno šolo in ki bi želeli nadaljevati šolanje na Držav-

nem trgovskem tehničnem zavodu, se lahko vpišejo v prvi razred do 25. septembra t. l.

Ravnateljstvo Državne nižje srednje šole ter Nižje trgovske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu Ul. Caravaggio 4, sporoča, da se vpisovanje nadaljuje do 25. septembra 1964 vsak delavnik od 10. do 12. ure.

Državna srednja šola in nižja industrijska strokovna šola s slovenskim učnim jezikom v Trstu (Rojan, Ul. Montorsino 8) obvešča, da se vrši vpisovanje učencev in učenek do vključno dne 25. septembra t. l.

Danes se zaključi vpisovanje v šole. Slovenski štarsji, če še niste vpisali svojih otrok v slovenske šole, storite to danes. Izpolnite svojo narodno dolžnost!